

Sovjetska Rusija pošilja živila in obleko v Španijo

Četrty ruski parnik odplul proti Španiji. Ruski delavci doslej zbrali 26 milijonov rubljev za družine španskih delavcev, ki so padli v boju s fašisti. Pritiski na nevtralnostni odbor v Londonu se bo nadaljeval, dokler se svet ne zave, kaj delata Italija in Nemčija v Španiji. Vesti s španskih bojišč

Moskva, 12. okt. — Iz Rusije je odplul v Španijo že četrty parnik, natrpan s živili, medtem ko so sovjetski vladni krogi pospešili zahteve, da morajo fašistične države ustaviti pošiljanje orožja in streliva španskim silam. Vseunijski svet strokovnih inženirjev je istočasno naznanil, da so ruski delavci zbrali 26 milijonov rubljev (okrog 120.000) v pomoč družinam vojakov, ki branijo špansko republiko.

Dasi so sovjetski uradniki odločno poudarili, da bodo ostali pri svoji zahtevi, da mora nevtralnostni odbor podpreti akcijo proti Italiji, Nemčiji in Portugalski, ki podpirajo fašistične upornike, čeprav so podpisale nevtralnostni pakt, niso pojasnili, kakšno stališče bodo zavzeli, če bo odbor ignoriral zahtevo. Zadevne obdoličave so bile predložene odboru pred petek, ko je zboroval v Londonu, toda seja je bila zaključena, ne da bi bila podvzeta kakšna akcija.

Sovjetski parnik Neva je na svoj drugi vojni iz Odeje v Španijo pripeljal 2500 ton vsebine, spet, masla, čevljev in druge stvari. Sedaj je bilo naznanjeno, da bo vzel na krov sirote španskih vojakov, ki so padli v državni vojni, katere bodo odplačale ruske družine. Krojaške firme v Moskvi in Leningradu bodo v prihodnjih desetih dneh izdelale 27.000 otroških oblek, ki jih pošlje v Španijo.

Pravda in Izvestija sta objavili uvodnike, v katerih naglašata, da bo sovjetska vlada še nadalje pritiskala na nevtralnostni odbor, naj odredi akcijo proti fašističnim državam, ki so dovolile nevtralnostnega dogovora. "Človek mora biti sredno predzren, če zanika dejstva o fašistični podpori španskim rebelom kot je storil Gino Grandi, italijanski predstavnik v nevtralnostnem odboru, v Londonu," piše Pravda. "Zamešno je, če se hoče kdo izogniti odgovornosti na ta način."

(Grandi je na seji nevtralnostnega odbora imenoval sovjetskega reprezentanta lažnika, ki je obdolžil Italijo, da podpira španske rebelne.)

Seville, Španija, 12. okt. — General Gonzalo Queipo de Llano, poveljnik španske rebelne armade na jugu, je obdolžil Rusijo in Francijo kršenja nevtralnostnega pakta in naznanil, da je dobil zagotovilo, da bo Italija podpirala rebelne, če bosta Francija in Rusija še nadalje pomagali madridski vladi.

Madrid, 12. okt. — Boji na južni, južnozahodni in severozahodni fronti v madridskem sektorju se nadaljujejo z največjo intenzivnostjo, toda kakšnih posebnih izjemnih ni. Fašistična fronta v Asturiji in na severnem obzorju Španije je precej demoralizirana vsled velike zmage rdečarjev, ki so okupirali Oviedo. Vlada milica je odbila fašistične napade v okolici Bilbaoja.

Nesreča v japonskem rovu; 19 ubitih

Fukuoka, Japonska, 12. okt. — Devetnajst rudarjev je bilo ubitih in 12 ranjenih pri današnji eksploziji plinov v premogovniku Taunkati v tukajšnji prefekturi Fukuoki.

Privatne armade v Avstriji razpuščene

Schuschnigg prevzel kontrolo nad oboroženim silo

Dunaj, 12. okt. — Kancelar Kurt Schuschnigg je povečal svojo diktatorsko oblast, ko je izdal razpust vseh privatnih armad in naznanil, da bo vrhovna kontrola nad oboroženim silo v njegovih rokah.

Izjava kneza Ernsta von Starhemberga, da fašistični "Heimwehr" v doseganju obliki več ne obstoji, pomeni priznanje, da je Schuschnigg glavna osebnost v Avstriji, ki lahko uveljavlja svoje ukrepe, kadar to zahteva potreba. Preizkušnja Schuschniggove oblasti bo po mnenju opazovalcev situacije prišla, ko bo kancelar odredil razorožitev privatnih armad.

Avstrijska vlada je odredila razpust "Heimwehra" l. 1931, ko je zasledila orožje in uniforme, toda leto pozneje se je fašistična armada 40.000 dobro oboroženih mož ponovno pojavila.

Townsendovci v zvezi z republikanci

Pozvani so, naj volijo Landona v devetih državah

Chicago, 12. okt. — Dr. Francis E. Townsend, vodja znanega gibanja za \$200 mesečne starostne pokojnine, je večeraj pozval svoje klube v devetih državah, v katerih kandidat Lemke ni na glasovnici, naj volijo republikanskega kandidata Landona. Te države so California, Nevada, Oklahoma, Florida, Kansas, New Jersey, North Carolina, West Virginia in Maryland. Dr. Townsend pravi, da je Roosevelt večji sovražnik njegovega starostnega načrta, kakor so republikanci, zato mora biti poražen za vsako ceno.

Tajfun na Filipinih; 109 oseb ubitih

Manila, 12. okt. — Silen vihar, ki je v petek in soboto metal morske valove na otok Luzon, je povzročil smrt 109 oseb in naredil ogromno škodo. Okrog nadaljnjih 400 oseb je pogrešanih in domneva se, da jih je odnesla morska voda, ki je pljuškala na suho in zalila pet naselbin.

Na sledu prahistoričnega človeka v Ameriki

Denver, Colo., 12. okt. — Tukajšnji znanstveniki, amaterski in profesionalni, so na sledu ameriškega pračloveka. Ostanke teh davnih ljudi, ki so živeli pred Indijanci, so zadnja leta našli na zapadu, posebno v Nebraski, kjer so bila odkrita "kulturna ležišča" oziroma delavnice kamnitega orodja.

nji eksploziji plinov v premogovniku Taunkati v tukajšnji prefekturi Fukuoki.

Domače vesti

Obisk

Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete je v soboto obiskala Frances Tratar iz Frontenaca, Kans.

Nov grob v Chicago

Chicago. — Zadnje dni je umrla Pavla Držić, stara 42 let in rojena v Trbovljah. Stanovala je v naselbini na severni strani mesta in bila je članica društva 86 SNPJ. Zapušča moža in otroke.

Cankarjeva soha ukradena

Cleveland. — Slovenski listi poročajo, da je v neki lopi za orodje v mestnem parku zmanjkalo Cankarjeve sohe, ki je bila pred leti poslana iz Ljubljane in katero so hoteli naši klerikalci postaviti na svoj "kulturni vrt". Kam je soha izginila, je misterij, toda Ameriška Domovina poroča z debelimi črkami, da so "laži-naprednjaki" ukradli soho, hkrati pa piše, da je bila soha ukradena že v zadnjem juniju, a pogrešali so jo šele zadnji četrti. Enakopravnost komentira, da so bili naši "kulturni vrtnarji" jako dobri skrbniki Cankarjeve sohe, ker niso štiri mesece opazili, da je bila ukradena! — V zavetišču je umrl Frank Mahnič, star 65 let in doma od Sežane na Notranjskem. Bil je član društva 5 SNPJ in zapušča ženo, dva sinova in dve hčeri.

Poroka

Johnstown, Pa. — Tu sta se poročila John Lordich in Molly Slabe. Nevesta je hči znanega našega rojaka Franka Slabeta in članica SNPJ. Obilo sreče!

Nov grob v starem kraju

Clinton, Ind. — Frank Bregar, tajnik društva 50 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je 20. septembra v Isakih pri Zagorju ob Savi umrl njegov brat Janez Bregar v starosti 53 let. V Ameriki zapušča dva brata (drugi brat Anton živi v Milwaukeeju), v starem kraju pa ženo, štiri sinove, dve hčeri in dve sestri.

Elektrarski delavci kritizirajo družbo

New York. — Consolidated Edison Co. je ustanovila politično organizacijo, ki sili delavce, da morajo oddati svoj glas Landonu, predsedniškemu kandidatu republikanske stranke, se glase obdolžitve krajevne unije elektrarskih delavcev. Družba sedaj zapostavlja delavce, ki so aktivni v kampanji proti Landonu.

Tesarska unija podprla stavkarje

St. Paul, Minn. — Krajevna tesarska unija je prispevala

Fašistični izgredi v Franciji, Angliji

Nemirna nedelja v Alzaciji

Pariz, 12. okt. — Močne čete francoske žandarmerije in policije so preprečile, da ni prišlo večeraj do krvavih bitk med fašisti in komunisti v Strasbourgu, Metz in drugih mestih v Alzaciji in Loreni, kjer se je vršilo deset komunističnih shodov. Komunisti so napovedali čez 50 shodov, ali Blumova vlada jih je prisilila, da so to število znižali na deset.

Organizirane fašistične bande, obstoječe večinoma iz katoliških kmetov, so povsod akcijali napasti ali vsaj motiti komunistične shode, ali prišlo so v konflikt z oboroženimi silami države, ki so čuvale komuniste. Mnogo fašistov je bilo aretiranih in nekaj lahko ranjenih.

Konflikt med Blumovo vlado in komunisti še ni poravnal. Komunisti zahtevajo zase nemojevo svobodo govora in zborovanja, v isti sapi pa zahtevajo, da vlada aretirava vse fašistične voditelje in zatré fašistične organizacije.

London, 12. okt. — Fašistična mladina je večeraj napadla židovske prodajalnice v vzhodnem delu Londona in pobila mnogo židov. Blizu 2000 policajev je bilo hitro mobiliziranih, toda fašistični razgrajali so prej pobegnili. Nekaj je bilo aretiranih.

Liga narodov za ključila zborovanje

Reforma Lige odložena

Zeneva, 12. okt. — Skupščina Lige narodov je bila zaključena v soboto in s tem sta bili Anglija in Francija rešeni iz nadaljnje zadrege, v katero sta jih spravili Rusija in Španija. Ruski delegat Litvinov, ki je v letošnji skupščini užival več ugleda in vpliva kot kdaj prej, je zadnji teden zahteval, da mora skupščina takoj storiti definitivni korak za reformiranje Lige v smeri, da se fašistične države izključijo iz Lige, dočim je Španija hotela, da Liga upošteva njeno evidenco glede oborožene pomoči Italije, Nemčije in Portugalske španskim fašistom.

Angliji in Franciji je bilo oboje zelo neljubo in poskrbeli sta, da je bila skupščina hitro zaključena. Predlog Litvinova je bil izročen posebnemu odboru in špansko afero so porinili v "diplomatne kanale", kjer se bo počasi kuhala in najbrže bo izhlapela.

\$2500 v stavkovni sklad unije voznikov tovornih avtov, ki so šli v boj za zvišanje plače. Delodajalci so odklonili pogajanja glede poravnave konflikta, čeprav je stavka povzročila zatvoritev večjega števila trgovin.

KAPITALISTI SE PRIPRAVLJAJO NA VELIKI DAN

Na obzorju je stara igra špekulacije in vojna

IMPERIALISTIČNE KUPCIJE

New York. — (FP) — Zadnje čase so finančne strani dnevnega tiska polne vesti o veliki industrijski aktivnosti in ekspanziji. Posebno živahna je jelekarska industrija, okrog katere se faktično sučejo vse druge veleindustrije. Ta poročila se ne nanašajo samo na produkcijske aktivnosti, marveč se v večji meri bavijo tudi s finančno stranjo — z dobrim "zaslužkom" in ekspanzijo.

Kar se "zaslužka" korporacij tiče, je vsestransko dober. Produktivna, naročila, ekspanzija tovarn in profiti se bližajo tempu iz leta 1927-1929. Če bi šle tudi plače tako hitro kvitasku in se zvišavala uposlenost, bi človek res lahko mislil, da so tukaj val znaki "dobrih časov" in stabilnosti.

Toda ta slika je fundamentalno precej enostranska. Glavni pogoj za vzdržanje industrijskega kolesaja v teku je maana kupna sila. Visoka produkcija je mogoča z vsakega vidika le ob visoki kupni sili delovnih mas, kar pomeni sorazmerno visoke plače in stalno delo na splošno. Kjer tega ni, je vsaka daljša "prosperiteta" nemogoča, razen ako se producira za zunanji trg. Slednje pa pomeni financiranje zunanjega trga s posojili in investicijami.

Slika je enostranska radi relativno nizke kupne sile ameriških delovnih mas. Med tem ko se produkcija in profiti dvigajo barometersko, stoji plače skoraj na mestu. V zadnjih letih so se sicer nekoliko dvignile v primeri z zaslužkom na dnu depresije, toda cene življenjskim potrebščinam so se še bolj. Kar se splošne kupne sile tiče, se je izboljšala le za toliko kolikor je več ljudi uposlenih. Toda to zvišanje še daleč ne more absorbirati zvišane produkcije, kar bi bila edina garancija za stabilnost.

Za sedanjio ameriško "prosperiteto" in industrijsko ekspanzijo se torej nekaj skriva. Kaj se skriva, je še zavito v meglo, toda nekaj faktorjev je vseeno že na obzorju, ki mečejo luč na obstoječi razvoj. Lahko jih navedemo pod sledečimi točkami:

1. "Zaslužek" kapitala. Fundamentalna karakteristika kapitalizma je, da je gospodarsko aktiven le tedaj, ko lastniki kapitala dobro "zaslužijo". Ameriški kapitalisti so zopet pričeli

(Dolje na 2. strani.)

Arabci preklicali generalno stavko

Veliko veselje v Palestini

Jeruzalem, 12. okt. — Generalna protizidovska stavka, ki je trajala 175 dni in izzvala večje število krvavih spopadov med židi in Arabci, je bila večeraj preklicana. Arabski vrhovni odbor je objavil zadevno proklamacijo in pozval Arabce, naj se vrnejo na delo.

Proklamacija je bila navdušeno sprejeta in arabski trgovci so obnovili svoje aktivnosti. Voditelji čakajo prihoda angleške komisije, kateri je bila poverjena preiskava situacije. Židovski časopisje piše, da je Arthur Wauchope, britaki vrhovni komisar v Palestini, informiral londonsko vlado, da je napetost končana in komisija lahko prične s preiskavo položaja, ki je izzval krvave bitke med židi in Arabci.

Arabci so oklicali generalno stavko v znak protesta proti naseljevanju židov v Palestini in prodajanju zemlje naseljencem. V izgreduh, ki so sledili oklicu stavke, je padlo 428 Arabcev, židov in angleških vojakov in uničena je bila lastnina, katere vrednost cenijo \$14.000.000. Kljub preklicu generalne stavke so angleške avtoritete uveljavile ukrepe, da preprečijo obnovitev izgrediv. Vojaški in policijski oddelki so bili poslani v Nablus, Tul Karm, Jenin in druga mesta, ki so bila v zadnjih tednih posorišča vročih bitk med židi in Arabci.

Židovski dnevnik Davar je objavil vest, da so Arabci v Palestini sklenili svesno s prominentnimi Italijani, ki bivajo v Jeruzalemu. Na podlagi dogovora se bodo arabski voditelji udeležili fašistične konference v Rimu, ker so jim Italijani obljubili podporo v borbi proti židom.

Vlada obtožila mesarske barone

Prijela jih je radi kršenja klavniškega zakona

Washington. — (FP) — Zvezni poljedelski departament je obtožil Armour & Co. ter Swift & Co., dve največji mesarski in klavniški družbi, kršitve raznih določb zveznega mesarskega in klavniškega zakona. Obtoženi sta nepostavljena poslovanja ali "nepoštena" konkurence.

Obtožnica se v glavnem suče okrog agenture C. H. Sprague & Son Inc., ki zalaga mnoge pomorske linije s proviantom. S to agenturo sta se obe firmi pogodili, da bo dobavljala meso in mesne izdelke za mnoge potniške in trgovske parnike le od njih, v zameno pa bosta dali ves prekomorski tovor favoriziranim linijam. Z drugo besedo: bila je kupčija po principu, da roka roko umije na škodo drugih prevoznih linij in drugih klavniških interesov. Ta kupčija se je vršila med 1. januarjem 1934 in 1. septembrom 1936.

Sličen dogovor je imela Swift kompanija z International Mercantile kompanijo. Ta družba je obtožena tudi nepostavne diskriminacije glede prodajnih in nakupnih cen in sploh poslovanja, ki je šlo za tem, da dobi monopol na obeh koncih in spravi konkurenčne firme ob zid. O vsej aferi se prične zaslišanja te dni v New Yorku.

Novi spopadi na rusko-mandžurski meji

Tokio, 12. okt. — Japonski listi poročajo, da je po enem mesecu mirovanja ob sibirsko-mandžurski meji spet izbruhnil spopad med obmejnimi stra-

DU PONTJE POMAGALI OBOROŽITI NEMČIJO

Senatni odsek odkril zvezo med njimi in naciji

TAJNO SODELOVANJE

Washington. — Da duPonti in drugi ameriški municijski kralji nimajo nobenih predsodkov do nacističnega režima, pač pa deluje z njimi roka v roki, je razvidno iz nedavno objavljene poročila Nyejevega senatskega odseka, ki je zadnjih par let preiskaval municijsko industrijo in "trgovino s smrtjo".

Posebnost v tem poročilu je razkrinkanje odprtega in tajnega sodelovanja duPontovih interesov z nacistično municijsko industrijo, v katero so duPonti zainteresirani tudi finančno. Poročilo omenja, da so duPonti znali, da Nemčija krši versajski pogodbo že leta 1924, toda to jih ni oviralo, da ne bi investirali (v zadnjih letih) precej čedne vsote v nemški municijski trust in z njim tudi sklenili pogodbo, po kateri izmenjujejo tajne patente.

Senatni odsek je odkril, da ima I. E. du Pont de Nemours & Co. za \$1.159.904 navadnih (common) delnic nemškega kemičnega trusta I. G. Farbenindustrie. Tudi lastuje za skoraj osem odstotkov navadnih delnic Dynamit Akteingessellschaft, druge nacistične municijske firme. Ta družba ima z Remington Arms Co. tudi dogovor, po katerem izmenjujejo tajne patente. Od teh patentov je nemška družba prejela od duPontove \$55.000 rojalitet ali "komisija" leta 1929, 1932 in 1933.

Dupontova družba je tudi sodelovala pri oboroževanju nacistične Nemčije. S tem v zvezi je imela stike z nekim mednarodnim špionom, ki naj bi posredoval pri dobavljanju vojnega materiala v Nemčijo skozi Dansko. Dne 1. febr. 1933 je z njim sklenila neko pogodbo, katero pa je uničila potem, "ko je spoznala njene zelo riskantne določbe," pravi odsekovo poročilo. Špion pa je vseeno od nje dobil \$25.000 na račun te pogodbe.

"Nemške municijske firme ne morejo prodajati v tujini," pravi poročilo, "toda zanje lahko prodajajo ameriške firme, in to celo naši lastni vladi. Tako velikim organizacijam kakor je duPontova družba in Imperial Chemical Industries (angleški municijski trust) postanejo lahko važnejši mednarodni komercialni interesi kakor pa je politika lastnih vlad. Prav ti interesi so očividno igrali odločilno vlogo leta 1932, ko je bil Japoncem prodan proces, po katerem bi lahko cenejšje izdelovali municijo. To se je zgodilo kmalu potem, ko je državni tajnik Stimson podvel korake, s katerimi je Amerika obsodila militaristične aktivnosti v Mandžuriji," pravi v svojem poročilu senatni odsek.

Aretacije brezposelnih v Trentonu

Trenton, N. J. — Deset brezposelnih delavcev je bilo aretiranih, ker so organizirali demonstracije, da izvojujejo zvišanje podpore. Odkar je bilo breme oskrbe revežev naloženo mestnim in okrajnim avtoritetam, dobivajo siromaki v Trentonu le \$6 mesečne podpore vsak.

žami pri Ciantauju in štirje Korejci so obležali mrtvi, pet ranjenih. Če imajo Rusi kakšne izgube, ni še znano.

Mladi ruski kmetici s kolektivne kmetije v severnem delu Sovjetske unije.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

BIL INŽ. VRTAČNIK ZA STRUPLJEN?

Njegova žena bo okrevala

Poročali smo zadnjič na kratko, da je v Ivanjici pri Učiču, v Srbiji nenadno smrti umrl slovenski inženir, ravnatelj tamošnjega rudnika Vojmil Vrtačnik. Njegov sin ga v njegovem stanovanju našel na postelji mrtvega, ob njem pa je ležala njegova žena Silva. Ramanove družine v Ljubljani. Oba sta se poročila pred dvanajsetimi meseci, stara sta okrog 30 let.

K nezvestni Vrtačnikovi ženi, ki je bila poklicana zdravnica, ki je imela nesrečno k življenju, povedala se je le toliko, da je oženjena pekvarjena klobasa, ki da ji ni utila. Domnevala je, da je bil nesrečno krive klobase. Kasneje so Vrtačnikovo ženo prepešili v beograjsko bolnišnico, kjer se ji zdaj vračaja na bolje. Je verjetno, da bo kmalu okrevala.

Ze pokojnikova mati v Ljubljani je ob prejemu novice izrazila domnevo, da sta bila sin in žena zločinski zastrupljena. Iz njegovih pisem je razbrala, kako je razmere vladajo tamkaj in kako mora baje njen sin stalno nositi s sobo revolver. Kraj sam je nezdrav, to se pravi, voda je slaba. Iz potoka nihče ne pije vode, ker so v njej strupene snovi. Lahko je — domnevajo po prijateljskih sorodniki — da je kdo kdaj postal njezina z vodo iz strupenega potoka.

Da klobase niso zakrivila te nesreče, je doganilo tudi po izpovedi Silve Vrtačnikove. Natanko izpovedala, kaj sta zadnja dva leta pred usodno nočjo uživala. Klobas pravi, da sta res došla v Ljubljano pošiljko klobas, nekaj svežih, nekaj prekajanih. Je Silva Vrtačnikova pisala svojim staršem, da so sveže klobase prišle pokvarjene, prekaljene, da bodo gotovo dobre. Silva Vrtačnikova je bila pred poročilom v Ljubljani in to je dobro ve, kakšno meso je imela in kako smrtno nevarno uživanje pokvarjenega svinjskega mesa. Z dobrimi klobasami postregla tudi dvema znanecema v Ivanjici in ta dva sta postala bolna zdrava, nobenih krčev nista dobila po klobasah. Pač pa je bila sluga zvečer prinesel vola, ki sta jo pila. Drugi dan jima bilo slabo in žena je omedlela. Njej sta legla spat, drug dan pa so našli Vrtačnika mrtvega v postelji v mlaki krvi, ki jo je izkajal, ženo pa nezvestno. O zločinu zdravnik je ugotovil, da so Vrtačniku zgorela jetra in da mu je v male možgane vdrla kri in da se je v lobanjo nahajal nenavaden plin. Izkajal je v smrtnem boju za dve uri in tri četrti. Sodna komisija je ugotovila, da se drob pokojnega Vrtačnika pošlje na zagrebško kliniko, kjer naj ugotove, ali strup je vzel mlademu inženirju življenje.

Morda bo potem le uspešno zastrupitvijo ugotoviti, ali sta postala žrtev zakonca žrtev nesrečnega ljubljana ali žrtev zločina. Zastavljena Slovenija. — Našim navedemo nekaj števil, kaj je, kako se deli denar iz državnega posameznih pokrajin. Ministrstvo javnih del je določilo 578 milijonov denarjev za gradnjo, razširjenost in obnovo cest. Ceste so pri nas namreč zelo slabe in pogosto se zgodi, da tujci, ki pridejo v avtomobilom čez mejo na naše ozemlje, obrnejo avto in se vrnejo. Kajti ceste so slabe, razvaja se avtomobilistom iz tujine, imajo res lepe ceste, presla-ženo, da bi se hoteli voziti po njih. Zato je treba, da je zlasti zgradila zadnja leta le-va avtomobilske ceste med glav- nimi mestni pa tudi več gorskih cest. Da nekoliko dvignejo ugled naših cest, je ministrstvo torej namenilo 578 milijonov denarjev za ceste. Vsako bi mislil, da bodo te ceste odpadle znatni zneski na- šim državi, to je na Slove- nijo, kjer prestopi mejo največ avtomobilistov in kjer je tudi naša najbolj ogrožena. Iz tuj- ske avtomobilne Sloveniji zgradijo celo cest, tako trdijo pristojni uradniki. Toda pri delitvi de-

Tramvajska nesreča. — Pred gostilno pri Figovcu sredi Ljubljane se križata tramvajski progi. ena vodi na postajo, druga proti St. Vidu. Na tem križišču je prišlo v nedeljo 27. sept. do precej hude nesreče, ki je k sreči ni zahtevala smrtnih žrtev. Voz cestne železnice, ki je pripadala kolodvoru, je zapeljal drug voz, ki je prihajal nasproti. Avtomatična kretnica je namreč opovedala in tako je voz zapeljal za zadnji del tramvajskega voza, kateremu so se vozili potniki s kolodvoru. Na zadnji platformi sta stala dvorni svetnik dr. Ru- lolf Marn in uradnik Gorjanc. Šunek je oba vrgel s tramvaja na cesto, Gorjancu je zlomilo ro- to, dr. Marn se je skoraj onesve- til. Tudi nekaj drugih potnikov je poškodovanih. Nudili so jim akoi zdravniško pomoč in vsi o bili iz bolnišnice odpušeni in lomačo oskrbo. Oba tramvajska voza pa sta precej poškodovana in so ju s težavo odveleli v emizo v popravilo. Nesreča bi- la lahko zahtevala še več in- živjih žrtev.

Otrok zažgal hlev. — V Dobru- jah v ljubljanski okolici je v nedeljo 27. sept. popoldne nastal enaodoma požar v hlevu posest- nika Blaža. Komaj dve leti sta- ro gospodarsko poslopje je pogo- elo do tal, čeprav so takoj prihli- ali gasilci s tremi brizgalnicami. Jspelo jim je rešiti pohištvo in- živino, hlev sam pa je pogorel to tal. Dognali so, da je požar anetil neki 4 leta stari otrok, in- sicer je zažgal iz masčevanja, ter je bil tepen zaradi mehanja- amna v avtomobil, ki je pripel- jal po cesti mimo.

Vladni predsednik o štrajkih. — V nedeljo 27. sept. se je vršil v Beogradu shod vladne stran- ce. Na shodu je govoril tudi pre- sednik stranke, ki je hkrati pre- sednik vlade, dr. Stojadinović. Dejal je med drugim, da se je v državi vršilo tudi več štraj- kov. Govoril je: "Prvič v zgodovi- ni stavk v naši državi so se ir- žavne oblasti vedle na- proti delavcem korektno. Poli- tija ni aretirala stavkajočih de- lavcev, kakor se je dogajalo pod- rejšnjimi režimi, in tudi ni na- stopala sovražno proti delavstvu, kakor se je prej prakticalo. Banske uprave so nastopale po- nojih navodilih kot dobrohotni posredovalci in so uredile vse- stavke v korist delavstva. Ne za- htevamo, da nam delavci verja- mejo na besedo, cenijo naj nas po naših dejanjih." — Gotovo je- mel vladni predsednik tu v mi- lih tudi štrajk v Kranju in do- brohotno posredovanje ljublan- skega bana v korist delavcem. Tudi "Slovenec" je po nasilni iz- praznitvi kranjskih tovarn pisal, da je oblast taktno in uspešno posredovala za delavske pravice.

"Slovenska zemlja" prepoveda- na. — V Ljubljani je lani za- sel izhajati list "Slovenska zem- ja", glasilo slovenskih opozicio- nalcov, ki vzdržujejo zvezo z dr. Mačkom. Glavni urednik lista je- bil prav za prav bivši socialni demokrat, znani publicist dr. Dragotin Lončar. Kasneje sta se- le dve skupini, ki sta hoteli ime- ti posebno zvezo z dr. Mačkom, priključili "Slovenski zemlji", ki je začela potem pred dvema me- secema izhajati kot tednik. List se je sicer boril s cenzuro, ven- tar je bil precej razširjen med kmeti, pa tudi med delavci, po- sebno, ko je skupina okrog "Slo- venske zemlje" sklenila s slove- skimi socialisti dogovor, da bo- sta skupaj nastopali v določenih borbah. S tem je bila dana osno- va ljudske fronte. Pred kratkim pa je policija zaprla več ljudi ok- rog "Slovenske zemlje", ured-

Amerika na križpo- tu, pravi Thomas

Dobila bo fašizem ali socializem

Denver, Colo. — (LSP) — "Glo- boko sem prepričan, da bo Ame- rika v prihodnjih nekaj letih na poti v socializem ali fašizem," je rekel Norman Thomas, sociali- stični predsedniški kandidat, v svojem tukajšnjem kampanj- skem govoru, ki je bil razširjen po radiopostaji KOA.

"Doba starega individualistič- nega kapitalizma je za nami. Landon ga ne bo priklical nazaj. Minila je tudi doba Coolidgeve- ga finančnega kapitalizma. Pri- klica ga ne bo nazaj niti Li- berty liga. "Newdealski" libe- ralni kapitalizem, to je kapitali- zem, katerega regulira več ali manj liberalna vlada, se tudi še ni uvrstil in tudi ne bo preživel nove krize, ki bo nastala kot po- sledica vojne ali pa gospodarske- ga poloma, katerega ne more in- ga tudi ne bo preprečil.

Pomičemo se v fašizem, ki se bo v Ameriki kilcal pod drugim imenom. Kaj pa je fašizem? Fašizem je kolektivizem, katerega neobhodno prinaša strojna doba, to je kolektivizem, katere- mu načeljuje diktator, ki skuša ohraniti kolikor mogoče več raz- redne delitve dohodkov in drž- i ljudstvo v miru z zmesjo brez- obzirnega zatiranja in s hipno- tizmom žingoiističnega patrio- tizma.

Fašizem se prične, kakor na primer v Italiji in Nemčiji, s podžiganjem nezadovoljnih mas; srednjemu razredu obljubi- akoraj vsako stvar. Na eni strani naglašajo svojo opozicijo do plu- tokracije, na drugi pa do organi- ziranega delavstva. Kadar pride na vlado, se fašistični dikta- tor sprizani s plutokracijo, toda- zatire organizirano delavstvo, li- beralizem in socializem z ječami in moritvami.

Kakor je socializem potreben za preprečenje fašizma, ki ima svoj izvor v vojni, tako je tudi potreben za preprečenje fašiz- ma, ki ga porodi ekonomski po- lom, katerega nosi v sebi današ- nji razpadajoči kapitalizem.

Do svoje emancipacije lahko pridemo le s socializiranjem pro- dukcije in distribucije in s plani- rano proizvodnjo za človeške po- trebe. Nad nami bo zagospodo- vala diktatorična, totalitarna država ali pa bomo mi zagospo- dovali nad državo in iz nje na- pravili človeško kooperativno družbo.

Mednarodna ženska zveza bo- imela v kratkem svoj kongres v Dubrovniku ob našem Jadranu. Na kongres pride tudi ameriška ministrica Perkinsova.

Ako hočemo priti do blagosta- nja, tedaj moramo biti za blago- stanje vseh, ne pa za profit pa- razitnih lastnikov stvari, katere val potrebujemo za naše vsak- danje življenje. Planirana pro- dukcija za rabo mora sloneti na socialnem lastništvu vseh glav- nih produkcijskih in distribucijs- kih sredstev, kar je socializem. Socializem pomeni več dobrin za vas — več zaščite, več svobode, toda vse to morete doseči le s svojimi unijami, s svojimi zadruga- mi in s politično stranko, ki bo vaša in ne svojina političnih in- ekonomskega bossov. Socializem je dosegljiv. Je tudi edina al- ternativa za preprečenje fašizma in vojne.

Kapitalisti se priprav- ljaajo na veliki dan

(Nadaljevanje s 1. strani.)

žeti že lani, toda letos imajo na- ravnost bogato žetev, čeprav je- bila velika suša v deželi. Ker mrtev kapital nič ne prinaša in ker se precej let niso kapitalisti ničesar gradili, se je sedaj ka- pital — profiti — obrnil za ob- novo strojev in gradnjo novih tovarn. Kolikor je to potreb- no, so investicije seveda zdra- ve, toda prevelika ekspanzija na tem polju prinaša ne samo špekulacijo, marveč tudi — no- vo krizo.

2. Investicije. Z obnovo ve- likih profitov, kar kapitalizem iztveti s "prosperiteto" ne gle- de na to, v kakšnem življen- skem stanju se nahaja delovno ljudstvo, so ameriški kapitalisti zopet pričeli gledati po tujem- skih investicijskih trgih. In ka- kor sedaj izgleda, jih bodo našli v Južni Ameriki in Hitlerjevi Nemčiji. Seveda se to ne bo zgodilo, dokler "slabe" države ne poravnajo svojih starih dol- gov, na katere so med krizo eno- stavno pozabile. V to jih silil Johnsonov zakon, ki prepove- duje prodajanje bondov v Ame- riki tistih držav, ki so defaltirale na svojih privatnih ali jav- nih obveznostih.

Tako so v teku pogajanja med Wall streetom in raznimi defaltirajočimi državami Južne Amerike in Nemčije. Slednja je pokazala zanimanje za "vzpo- stavitev kredita" v Ameriki po- tem, ko se je vrnil iz Nemčije predsednik Morganove Manu- facturers Trust banke Harvey Gibson. Po povrnitvi je rekel, "da on smatra, da Nemčija ja- ko inteligentno rešuje svoje za- vede." Takoj nato je Hitlerjev finančni diktator Schacht sto- pil v pogajanje z wallstreet- skimi bankirji za reestablishanje nemškega kredita. Obljubil je izplačitev treh defaltiranih bondnih izdaj dolar za dolar. In ker nacija Nemčija ni ma- navade plačevati svojih dolgov ali pa se držati pogodb, mora tukaj tlati zajec za grmom. Z drugo besedo: Nemčija upa dobiti novih posojil v Ameriki.

3. Vojna. Nobenega dvoma ni, da igra izredno vlogo v tekoči "prosperiteti" prija- hajoča vojna. To je posebna resnica z ozirom na velike aktivnosti v jeklarski in drugih vojnih industrijah — avtne, ke- mični, kavčukarski, aluminjski, zrakoplovni in municijski. Vse te industrije so zadnje čase močno zvišale produkcijo in tu- di naznanile gradnjo novih to- varn. Tako se tudi ameriški kapitalisti pripravljajo na svoj veliki dan, ko bodo na vidiku večji profiti, čeprav bodo obiti z rekami človeške krvi in grozotami, kakršnih še ni videl svet.

Mednarodna ženska zveza bo- imela v kratkem svoj kongres v Dubrovniku ob našem Jadranu. Na kongres pride tudi ameriška ministrica Perkinsova.

Zakonodaja proti silični bolezni

Washington. — Na iniciativo zveznega delavskega departmen- ta bo prihodnjemu kongresu pre- dložen zakonski osnutek za pro- tekcijske delavcev proti silični bo- lezni, kateri so posebno podvrže- ni delavci v predorih, kamnoseki in v cinkovnih rudnikih. Za to o- kupacijsko bolezen se ni nihče dosti zmenil, dokler ni prišla lani na dan tragedija v Gaulty Brid- gu, W. Va., kjer je umrlo več sto predorskih delavcev. Silične raz- mere vladajo tudi v cinkovnih rudnikih v vzhodnem Kansasu. Dasi ta bolezen ogroža delavce v 30 državah, jo odkloninski za- kon pokriva le v 11 državah. Delavski department namerna- va o tem sklicati splošno konferen-

Alfred Landon, predsedniški kandidat republikanske stranke.

Število prejemal- cev relifa padlo

Hopkins odgovoril na napade nasprot- nikov

Washington, D. C. — (FP) — Harry L. Hopkins, načelnik fede- ralne reliefne administracije, je- dejal, da je bilo 625,000 oseb čr- tanih z reliefne liste v zadnjih šestih mesecih, čeprav je vlada u- poslila okrog 200,000 farmerjev v po suši prizadetih državah pri reliefnih projektih. Večina teh je dobila zaslugek v privatnih industrijah. Hopkins je napo- vedal nadaljnji padeč števila prejemnikov relifa, ker je dežela na poti gospodarskega okrevanja.

Na 1. marca tega leta je 3, 025,000 oseb prejelo podporo od WPA, ob koncu septembra pa 2,400,000, ali dvajset odstotkov manj, je rekel Hopkins, ko se je vrnil v Washington po inspek- cijski turi.

Hopkins je ožigosal blatenje reliefnih delavcev v časopisju, ki jih skuša prikazati kot lenuhe. "Obsoditi ne morem dovolj onih, ki obrekujejo reliefne delavce in prejemnike vladne podpore," je dejal Hopkins.

Nevarnost stavke v San Franciscu

Situacija razburja Rooseveltovo admi- nistracijo

Washington, D. C. — (FP) — Možnost izbruha novega indus- trijskega konflikta v San Fran- ciscu na predvečer predsedniških volitev povzroča velike skrbi Rooseveltovi administraciji. Po- godbe, ki so bile sklenjene med pristanišninimi delavci in drugi- mi unijami po generalni stavki l. 1934, bodo kmalu potekle in de- lodajalci so že zapretili, da jih ne bodo obnovili, če ne bodo uni- je pristale na nekatere koncesi- je. Delodajalci predvsem zahte- vajo, da se iz pogodbe izloči pro- vizija, ki določa, da smejo delav- ce najemati le preko njihovih po- sredovalcev. Unijski uradniki so izjavili, da se ne bodo odpovedali svojim pravicam, ki so jih izvo- jevali po hudi borbi.

Predsednik Roosevelt posve- ča veliko pozornost situaciji. On se bo posvetoval s člani posebne komisije, ki se bodo v kratkem sestali v Washingtonu. Podad- miral Henry K. Wiley, načelnik komisije, je dejal, da že dolgo časa proučava položaj, toda nje- gova komisija ne bo podzvela nobenega koraka v tem oziru, ker spada poravnava spornih vprašanj v področje federalnega delavskega departmanta.

co v novembru. Koliko bo mogoče priti v okom temu problemu z zvezno zakonodajo, je vprašanje, vprašanje ustavnosti in vrhovne- ga sodišča, ki razveljavi skoraj vsako delavsko zakonodajo.

Wiley je bil član delavskega razsodišča, ki je bil ustanovljen kmalu potem, ko je kongres spre- jel zakon gospodarske obnove, katerega je vrhovno sodišče raz- veljavilo. On je bil tudi načelnik arbitražnega odbora, ki je po- ravnal stavko delavcev v ladje- delnici New York Shipbuilding Corp. v Camdenu, N. J. Delavec niso bili zadovoljni s poravnavo, ki jim je odvzela pravico direk- tnega kolektivnega pogajanja z delodajalci.

Po umiku v pokoj Wiley stal- no naglašajo potrebo velike bojne mornarice in pridružil se je Hearstu, ki v svojem časopisju opozarja na nevarnost vojne med Združenimi državami in Ja- ponsko.

Edward F. McGrady, pomožni tajnik federalnega delavskega departmanta, je odpotoval v San Francisco z namenom, da pre- preči preteči konflikt. Voditelji unij pristanišnin in drugih de- lavcev so izjavili, da stavke ne- bo, če ne bodo izzvali deloda- jalci. Delavci so pripravljani delati pod stariimi pogoji, dokler ne bo nova pogodba podpisana, toda odrekli se ne bodo pridobi- tvam, ki so jih izvojevali z veli- kimi žrtvami.

Aforizmi

Čeprav nekateri trde, da člo- vek ne bo mogel nikdar vsega razumeti, bi vendar moral razu- meti vsaj to, zakaj ne bo mogel ali zakaj ne bo smel vsega raz- umeti.

SLOVENSKA NARODNA POD- PORA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in se posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propa- gando svojih idej. Nihakor pa ne za propagando drugih pod-pornih organizacij. Vsaka or- ganizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Klement Voroshilov, poveljnik sovjetske rdeče armade.

Potniško letalo novega tipa, ki ga gradijo v Rochesterju, Anglija.

KRIŠTOF DIMAČ

Spijal JACK LONDON. — Iz angleščine prevedel FRANCE MAGAJNA

Tekme se je kanilo udeležiti tako število mož, da je bila skoro vsa stodešet milij dolga pot splošno taborišče. Preprežne postaje so se vstila druga za drugo. Pl. Schroeder, ki se je udeleževal tekma le radi sporta, je imel enajst polnih vpreg, za vsakih deset milij drugo. Veliki Olaf jih je imel sedem in Dimač prav toliko. Arizona Bill jih je imel osem. Poleg njih je bilo še nad štirideset drugih udeležencev. Zakaj tudi gori na zlatem severu se ne pripeti vsak dan, da bi tekmoval za milijon dolarjev. Pokupili so vse pse, kar jih je bilo v deželi. Dragoletniki so imeli polne roke posla in zato so se pasje cene podvojile in početrile.

Zemljišče številka tri je ležalo deset milij od ustja potoka Mono. Ostalih sto milij pa je bilo treba predirati po zmrzlem hrbtu Yukona. Na samem zemljišču številka tri je bilo petdeset šotorov in nad tristo psov. Stari mejniki, katere je bil pred šestdesetimi dnevi postavil in zaznamoval Cyrus Johnson, so bili še vedno na svojih mestih in vsak posamezen udeleženec je večkrat zaporedoma moral obhoditi in si natančno zapomniti mejo zemljišča, kajti pred tekmo s psi je vseh čakala peša tekma preko raznih ovir. Vsak udeleženec je moral postaviti svoje lastne mejnike. To se pravi: moral je postaviti najprej dva središnja mejnika, potem pa še štiri vogelne. Med tem opravilom je moral dvakrat prečkati strugo potoka. Šele ko je bilo vse to storjeno, je smel kreniti s svojo vprego proti Dawsonu.

Vrh tega pa je bilo čisto vseeno, kdo je bil prvi na mestu. Zakaj šele v petek natančno o polnoči je potekala dosedanjemu lastniku lastninska pravica do tega dragocenega kosa zemlje in šele od polnoči naprej so smeli udeleženci postavljati svoje mejnike. Tako je odločil zlatorudiški poverjenik v Dawsonu in kapitan Consandine je poslal na lice mesta oddelek policije, ki naj bi gledala, da se ta odlok do pičice natančno izpolni. Pa je nekdo sprožil vprašanje, ali je merodajen solnčni ali policijski čas. Consandine je izjavil, da bo merodajen policijski čas, kakor ga bo kazala žepna ura poročnika Pollocka.

Pot je najprej vodila po plani strugi potoka Mono. Bil je to pravzaprav komaj dva čevlja širok žleb, ki ga je od desne in leve utešnjeval v dolgih zimskih mesecih zapadli sneg. Vsakdo si je prizadeval odgovoriti na vprašanje, kako se bo dobrih štirideset sani in tristo psov zvrtilo na tako ozki poti.

"Joj, joj, joj!" je rekel Dimač. "To bo kaša, da še nikoli take! Iz te zagate bo samo en izhod: bij, pehaj in orji vse, kar ti pride na pot. Ako bi ves potok bil gladek ko steklo, bi komaj desetorica vpreg mogla voziti vstric. Obhaja me slutnja, da bodo tukaj nagosto padale batine, preden se srečno izmazemo na prosto. Če nama pride kdo na pot, kar nič ne maraj, bom že jaz znal sukati pesti."

Dimač je vzbočil prsi in se poredno zasmeljal.

"Ne, ti se ne smeš vmešavati v pretep!" je vznemirjen zaklical njegov tovariš. "Naj se zgodi karkoli hoče, čuvaj svoje pesti. Kako neki boš upravljal pse na sto milij dolgi poti, če ti bodo polomili členke? Bodo pa jih, ako jo boš komu primazal po čeljustih."

Dimač je prikimal. "Prav imaš, Čok. Kaj bi se po nepotrebnem podajal v nevarnost."

"In zapomni si," je Čok nadaljeval. "Prvih deset milij boš jaz rinil, kjer bo zila. Ti se pa takrat odpocij, kolikor moreš. Do Yukona te bom že pritisel, kar brez skrbi bodi. Od tam naprej bo pa vse na tebi in na psih. Slišiš, ali veš, kakšen je Schroederjev naklep? Prva vprega ga bo čakala šele četrtilje od tukaj."

Emerik Nagy:

Soproga podjetja

Baroti in Maroti sta bila že iz- za otroških let neločljiva prijatelja. Obema je bilo Pavle ime, oba sta hodila v isto gimnazijo, oba sta študirala hkratu na tehni- ni in naposled oba — z inženirsko diplomom v žepu — nista našla službe. Toda v sreči in ne- sreči sta bila trdna in kremenita. V družbi, ki sta zahajala vanjo, so govorili o njiju spoštljivo ko o njunima davnima pred- nikoma, o Kastorju in Poluksu, večnima zgledeknoma zvestega prijateljstva.

Zgodilo se je, da je Baroti krenil z njune skupne grbavinaste poti. Vendar samo za nekaj časa. Poročil se je bil namreč z bogato Mimi Jansenovo, z eno izmed najlepših žena našega časa. Mimi se je zaljubila v Barotija; o- čarala ga je. In tudi bogatemu papačku je bil brhki mladi mož na moč všeč: čez nekaj tednov sta se poročila, kaj po poroki sta pa odpotovala v Italijo.

Osamljeni Maroti je čakal doma mirno in potrpečljivo vrnitve mlade zakonske dvojice, in zve- stega prijatelja še celo takrat ni minilo potrpljenje, ko je izpre- videl, da posveča Baroti kakopak

in spoznal jo bo po zeleni svetiljki. Pa mu bo- va že dala popra. Moj znak bo rdeča luč, da boš vedel."

Dan je bil jasen in mrzel, toda preko neba se je začela napravljati tenka oblačna kopre- na. Noč je bila topla in temna. Kazalo je, da bo začelo mestiti. Toplomer je kazal petnajst stopinj pod ničlo in v Klondiku pravijo, da imajo mlo zimo, kadar je petnajst pod ničlo.

Nekaj minut pred polnočjo je Dimač pustil svojega tovariša z vprego petsto čevljev niže na potoku in se pridružil tekmovalcem na šte- vilki tri. Petinštrideset mož je bilo in vsi so čakali, da planejo in si osvoje tisoč tisočakov vredni zaklad, ki ga je Cyrus Johnson v nemar pustil v zmrzlem produ. Vsak izmed njih je imel s seboj šest lesenih klinov, ki naj bi ve- ljali za mejnike, in težko leseno kladivo, da jih bo zabil v tla. Občleni so bili v tople bomba- žaste jopiče.

Poročnik Pollock je pri svetlobi ognja pogle- dal na svojo uro. Manjkala je še ena minuta do polnoči. "Pozor!" je zaklical in dvignil v desni roki samokres. Sekundni kazalec se je polagoma pomikal naprej.

Petinštrideset parov mokasinov se je krep- ko uprlo v steptani sneg in petinštrideset pa- rov rok se je obnažilo; petinštrideset klinov je bilo zataknjenih v sneg in petinštrideset desnic je dvignilo lesene bate kviku.

Strel se je razlegel in bati so padli. Pravica, ki jo je Cyrus Johnson imel do tega kosa zem- lje, je potekla.

Dimač je zabil svoj prvi klin in je s prvimi desetiimi udeleženci zdiral naprej. Na voga- lih so goreli ognji in pri vsakem je stal policaj s polo v roki in beležil imena udeležencev. Vsak udeleženec je moral povedati svoje ime in po- kazati svoj obraz, tako da ni mogel namest- nik postavljati mejnikov, dočim bi pravi tek- movavec že sedel v saneh in podil doli po po- toku.

Na prvem vogalu je poleg Dimača zabijal svoj klin pl. Schroeder. Bata obeh sta udarila istočasno. Ko sta se zabijala, so odzadaj že prihajali drugi, in sicer s tako vihravostjo, da so bili drug drugemu na poti. Začelo se je prerivanje in nemilo suvanje. Dimač se je prerinil skozi gnečo, zaklical svoje ime policaja in zdiral naprej. Videl je, kako je pl. Schroe- der butnil v nekoga in padel v sneg. Dimač ni čakal. Nekaj jih je bilo še vedno pred njim. Pri slabi svetlobi plapolajočega ognja se mu je zazdelo, da vidi pred seboj široki hrbet Ve- likega Olafa, in pri jugozapadnem vogalu sta z Olafom skupno zabijala kline.

Ta uvodna dirka ni bila lahka stvar. Meja zemljišča, vzdolž katere so tekli, je bila skoro miljo dolga in je šla po neravnih tleh, pokritih z mehkim snegom. Tekmovalci, ki so sopi- hali okoli Dimača, so se spotikali, padali ter vstajali z raztrganimi koleni in razpraskanimi rokami. Veliki Olaf je padel tako tesno pred njim, da se mu Dimač ni več mogel ogniti, ampak je telednil čezenj.

Zgornji središčni mejnik je bilo treba zabiti na rob strmega brega. Kdor ga je zabil, se je zaprašil doli, hitel preko zmrzle struge in za- čel plezati na drugi breg. Dimač se je vprav pognal navkreber, pa ga neka roka prime za gleženj in potegne nazaj. V medli svetlobi od- daljenega ognja ni bilo moči videti, kdo je to storil. Arizona Bill pa, ki se mu je pripetilo nekaj sličnega, je vstal in z vso silo sunil zli- kovca v obraz. Dimač je to videl in alšal, ko je vstajal iz snega, toda preden se je vnovič mogel pognati po strmini navzgor, ga trešči po glavi neka pest in znova vrže na tla.

(Dalje prihodnjik.)

več časa svoji mladi ženi ko pa prijateljstvu.

Ureditve stanovanja, novi dru- žinski red, služkinje, obiski pri sorodnikih, skratka sami prepo- trebni opravki so Barotija popol- noma odtujili staremu svetu; kmalu so pa pojenjali vsi takšni in slični opravki, in naposled je siv in mračen delavnik...

Baroti in Maroti sta se spet shajala; stara prijatelja sta ži- vela od tistih dob neprestano skupaj, če smemo tako reči, pod varnim okriljem gospe Mimi.

Baroti je ustanovil s tastovim denarjem tovarno za pluge, Ma- rotija je vzel za družbenika — in v skupnem delu je novo pod- jetje "Baroti & Maroti" kmalu zaslovelo. Oba prijatelja sta na- zirala podjetje, izven tovarne — pristevši Mimi — so pa živeli ko trije golobčki.

Leta so prihajala in odhajala in nič ni zatemnilo jasnega neba njunega prijateljstva. Baroti je bil dober in vzoren zakonski mož, Maroti odkritosrčen prijatelj, Mimi pa najplemenitejša žena na svetu; podjetju je povila dva srčkana otročka: dečka in de- klčko.

Povsod, v družbi, v kavarni, med poslovnimi prijatelji, povsod so se nehoti vpraševali, ali niso nemara med Marotijem in gospo Barotijevo tesnejše vezi od pri-

jateljskih. Za to kakopak ni imel nihče nobenih dokazov, oko pa le večkrat vara; prijatelja o tem nista nikoli govorila, in prav go- tovo bi ne bila do smrti sprego- vorila besedice, če bi se ne bilo zgodilo nekaj, kar je oba osup- nilo.

Bilo je v zgodnji pomladi, ko je Baroti nenadejano vprašal: "Kaj bomo pa poleti počeli?" Vprašanje letovanja sicer še res ni bilo nujno in važno, toda spomladi se včasih človek zaradi pomanjkanja drugih pogovorov spomni česar koli. Oba moža, Ba- rotij in Marotij, sta mislila, da Mi- mi ne bo določno odgovorila na to vprašanje. Sama si seveda ni- sta delala zastran tega sivih las, saj je bilo še časa dovolj. Zda- jci ju je pa presenetila odločna Mi- mina beseda:

"Letos se peljem z otroki v Siofok."

"Zakaj neki v Siofok?" sta vprašala začudeno oba moža.

"Da. Vsi ljudje pravijo, da je Blatno jezero prekrasno in da je siofoka peščina otrokom pravi blagoslov."

"Tak, ljubica, zakaj prav v Siofok?" je vprašal očitajoče Ba- rotij.

"Odločila sem se, da pojdem v Siofok," je sklenila Mimi govo- rit, in nihče se ni več niti z be- sedico dotaknil tega vprašanja.

Dokler se seveda niso konec a- prilja vsi trije odpravili v Siofok. In si najeli za vse poletje lepo vi- lo ob peščini.

Mimi se je že maja preselila z otrokoma v Siofok, prijatelja sta se pa včasih skupaj, včasih po- samič vozila vsako nedeljo k njej in slednjikrat ugotovila, da je Mimi in otrokoma prav prijetno ob Blatnem jezeru. Maja in juni- ja meseca se v Siofoku ni prave sezone — in na peščini komaj kdaj vidiš kakšnega kopalka.

Mimi je bila zadovoljna; ves dan se je igrala z otroci, popol- dne je včasih sedela na ploščadi male prijetne kavarne, srečala črno kavo in kakšen čaj, prebi- rala budimpeštanske časnike in se ni niti malo ne zmenila za to, da je že večkrat v baru ali na samotnih sprehodih srečala mla- dega moža, ki jo je s požljivimi in ognjevitimi pogledi kar požir- ral. Opazila ga je že, vendar se ni zmenila zanj. Mladi mož ji je bil za petami ko senca; včasih je stal celo ob vhodu njene vile. Kakar se je pa šla Mimi kopat, se je premnogokrat zgodilo, da sta bila na vsej peščini sama. Pred njima se je razprostiralo ti- ho in leno jezero, nad njima se je vzpenjal sinji nebeški avod, na sosednjem obrežju so se pa kopali nizki griči v zgodnjem poletnem solncu.

Nekoga večera si je najela Mi- mi čoln in odveslala na jezero. Niti lahen vetrček ni burkal gla- din. Ko je bila že daleč zunaj, je potegnila vesla v čoln in se udobno posibavala na vodni gla- dini. Mimi ni bila kdo ve kako čustvena, navdušenje ji ni bočilo prsi, pa tudi žalostne misli se ji niso budile; prijetno ji je bilo sredi te tišine — čeprav ni ce- nila samote.

Nenadejano je pa voda oži- vela in še preden se je Mimi za- vedla, so že pljuskali peneti se valovi ob boki njene drobcene lupinice. Vsa preplašena je za- grabila za vesla, toda bilo je že prepozno. Valovi so postajali če- dalje močnejši in večji, njene roke pa čedalje utrujenjše...

Mladi mož z ognjevitim pogle- dom jo je spravil srečno na pe- ščino. V poslednjem trenutku, ko je njen čoln že zajel vodo, jo je ujel in s krepko roko prepe- ljal v svojem čolnu v varno za- vetje.

Proti koncu junija je pa v ti- hem kopališču vse oživel; na promenadnih poteh so se spre- hajali parčki, na peščini so se ko- pali navdušeni letoviščarji in v baru se je kar trlo življenja in plesoželne mladine.

Mimi je kmalu postala sredi- šče kopališkega življenja; sleher- ni mož se je hotel seznaniti z le- po gospo. Kaj kmalu se je Mimi zmenila z gospodi za partijo bridgea in zgodilo se je celo več- krat, da je Mimi izostala čez noč. Saj v baru je bilo veselo in pri- jetno; plesali so, peli in pili... Večkrat je že solnce sijalo, ko je Mimi z utripajočim srcem smuknila v svojo vilo.

Baroti in Maroti sta pridno za- hajala ob sobotah v Siofok; v nedeljo so ostali navadno vsi tri- je doma, morda so se včasih šli hladit na peščino. Mimi ni hotela po nobeni ceni v bar; uprta se je, češ denarja je škoda in tudi otrok ne kaže puščati samih po- noči. Služkinja je pač služkinja — in če je še tako zanesljiva, vendar ne zaleže za mater...

Mimi je nekam ugajalo, da je lahko živela tako dvojno življe- nje. Imenitno se ji je zdelo, da je lahko pred obema možema igrala vlogo izbirčne in samotar- ske žene — in da je lahko po nju- nem odhodu spet postala prešer- na nočna tica, ki se je šele proti jutru, utrujena in razgreta od plesa, včasih celo malo "v rož- cah" vrnila domov.

Poletje se je nagibalo h kon-

cu, ko sta se neke sobote vozila Baroti in Maroti spet v Siofok. Sedla sta v oddelek, kjer sta se- dela že dva mlada gospoda. Ku- pila sta časnike in brala, za po- govor mladeničev se pa še zme- nila nista. Tedaj sta nenadejano zaslišala besedo "Siofok" in oba sta hkratu vneto prisluhnila...

"Boš že še videl," je dejal e- den izmed mladeničev, "kakšne ženske so tam. Najbolj srčkana mačica je pa prav gotovo mala gospa Baroti!"

"Tovarnarjeva žena?"

"Da. Sladko dekle. Oba moža vodi za nos, da že kar ni več lepo."

"Kakšna oba moža?"

"Ali mar ne veš, da ima dva moža. Saj je vendar soproga podjetja dveh družbenikov."

Stvar značaja je, kako poslu- šalec sprejme takšno novico. Na- glež se začne obrekovalcu za vrat in ga zadavi. Bojazljivca in slabica stre taka vest, da jokaje prosi novih podrobnosti. Baroti in Maroti sta bila bolj umerjena človeka, namignila sta drug drugemu in stopila na hodnik.

"Ali si slišal?" je dejal Ba- rotij.

"Nezvesta žena je," je dejal Maroti.

Baroti je potegnil Marotija s seboj v jedilni voz. Sedla sta za mizo in se vsa zbegana spogle- dala. Neki čuden občutek jima je zadržal grli; ni bilo toliko za- stran bolečine, bolj ju je morila razgorčenost...

"Goljufa me," je dejal Baroti.

"Prav nizkotno..." je ves be- sen pritrdil Maroti.

Kaj naj storim?"

"Kaj naj storiš? Zate je stvar preprosta. Ločiti se daj. Kaj naj le jaz storim? Ti si vsaj mož, ti se lahko daš ločiti, jaz pa..."

Marotijeve oči so grozeče za- bleščale. Vstal je, se oprl z dlan- mi ob mizo in siknil svojemu pri- jatelju v obraz:

"Zadavil jo bom..."

Čez šest tednov je sodišče po- trdilo ločitev. In spet čez šest tednov se je oženil Pavle Maroti z — Mimi. Nič se ni spremenilo: Mimi je ostala soproga podjetja.

HUMOR

Na počitnicah

— Cujte, gospod krečmar, kaj pri vas vedno curlija skozi strop?

— Ne, gospod, samor kadar dežuje in pa nekaj časa po dež- ju.

Tudi sodb

— Kako je vam všeč moj novi slamnik?

— Krasno vam pristoja; člo- vek bi dejal, da je vam zrasel iz glave.

— Gospodična Novakova, opazil sem, da ste se spili s klientom. To si za vselej prepovedujem. Kaj vam je klient rekel?"

— Dejal je, da je naše podjetje najbolj sleparska trgovina v mestu."

Kaja je zdrava

— Lahko ti dokažem, da je kaja zdrava. Moj ded kadi že od 10. leta, pa bo kmalu praznoval že 90. rojstni dan, moj brat pa nikoli ni vzel cigarete v usta in vendar je umrl pol leta po roj- stvu.

Se ena profesorica

Pri profesorju Raztresencu so dobili naraščaj. Pestunja sporo- či profesorju veselo novico:

"Gospod profesor, deček je."

"Saj vidite, da sem zaposlen," de čemerno profesor, "naj se o- glasi kasneje!"

Red

V delovni sobi hišnega gospo- darja je kakor po viharju. Na

Predsednik Franklin D. Roosevelt.

mizi leži preproga, na tleh raz- metane knjige, na mizni svetil- ki visi telovnik, na lestencu pa kravate. Košara za odpadke po- čiva na klavirju, stoli stoje na omarah, vsi predali so odprti, po tleh je vse polno papirja in ča- sničkih izrezkov... Med vso to šaro kobaca po vseh štirih hišni gospodar.

Žena stoji vsa osupla pri vra- tih.

"Kaj počneš, Kazimir?"

"Iščem..."

V boljše bodočnost smemo rovat le, če se trudimo, da boljša tudi sedanjost.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naro- nini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri ascensu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje kar naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado. \$6.00	Za Cicero in Chicago je... \$7.50
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 3.90
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50
Za Evrope je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nev naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časni- knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drug

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustnena pojasnila

Ruski otroci se veščajo v letalstvu na letališču v Kuibisevu.